

KRYĆ (112) *vb impf*

kryć (112), [**krzyć**].

inf kryć (10). ◇ *praes 1 sg* kryję (14). ◇ *2 sg* kryjesz (7). ◇ *3 sg* kryje (31). ◇ *1 pl* kryj(e)my (1). ◇ *3 pl* kryją (7). ◇ *praet 1 sg m* kryłem, -m krył (4); -em (1), -(e)m (1). ◇ *2 sg m* -ś krył (1). ◇ *3 sg m* krył (1). *n* kryło (1). ◇ *2 pl m pers* -ście kryli (1). ◇ *3 pl m pers* kryli (2). ◇ *fut 2 sg m* będziesz krył (1) *RejPs*, kryć będziesz (1) *KochPs*. ◇ *imp 2 sg* kryj (13) [w tym z *pt*: -że (1)]. ◇ *2 pl* kryjcie (1). ◇ *3 pl* niechaj kryją (1). ◇ *con 1 sg m* bych krył (1) *RejJóz*, bym krył (1) *GrabowSet*. ◇ *3 sg f* by kryła (1). *n* by kryło (1). ◇ *1 pl m pers* bychmy kryli (1). ◇ *impers praet* kryło się (1). ◇ *part praes act* kryjąc (9).
Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVII w*.

1. *Chować, umieszczać co w zasłoniętym, niewidocznym, bezpiecznym miejscu; chronić; abdere Calep, Cn; abscondere, obstrudere, occulere, occultare, recondere, retrudere Cn (38)* : Pokryłeś dudki w gębę/ czyniąc tę poştawę Ześ przegrał: lecz z ráchunku miał xiądz infzą íprawę. A płáci kryć? więc ci téz dośiągł pięścią gęby/ Ze z niéy dudki wypádły: dziękiuy że nie żęby [!]. *KochFr* 100; *Calep* 3b.

kryć kogo, co [w tym: kogo co dokąd (13), kogo gdzie (2)] (26): ten bouyem chce aby y odarto złupyono kto yawnye nyekryye skarbu *PatKaz III* 134v; Prawy rog ieleni czo łam ípadnie/ iefth lepzy na lekarztwo niż lewy, przeto ielen zazrącz tego ludziem tak gi krije iże go nigdy naleść niemogą *FalZioł IV* 8d; *RejPs* 75; *GroicPorz C3*; *BibRadz Prov* 26/15; *BielKron* 262; *KuczKat* 330; *RejZwierc* 215, 239; nie był człowiek żywy, Coby go był mogł tobie, *Menelae* chciwy, Ukazać, a pewnie go z miłości nie kryli, Bo mu nieprzyjacielmi wszyscy rowno byli. *KochMon* 35; *BudBib Prov* 19/24, 26/15, *Eccli* 29/13, 4. *Esdr* 2/8; *KochPs* 84; *SkarŻyw* 398, 478; *KochFr* 85; *KochPhaen* 3; *KochPieś* 28; *Moyzełzá* národzonego kryli [*occultatus est*] trzy mieśiące rodzicy iego: przeto iż go widzieli pięknym dziećiątkiem/ y nie bali íę wyroku krolewłkiego. *WujNT Hebr* 11/23; *KlonWor* 75. *Cf kryć kogo, co od czego; co przed kim*.

kryć kogo, co od czego (2): [*Abdyjasz*] íto kápłanow y sług Bożych żywił potáiemnie/ kryjąc ie od mieczá zły niewiáły/ y broniąc ich od głodu. *SkarŻyw* 103; wćiekł/ od złych łłow wśzy kryjąc/ ná głęboką pułtynią. *SkarŻyw* 167.

kryć co przed kim (2): Ale czos ma przed namj kryć On niema czim by za krycz rzyć *RejKup* v8; *KochPs* 43.

kryć dokąd [w tym: pod co (5), w co (4), do czego (3), za co (2), „tam” (1)] (15): *FalZioł IV* 21d; wiem y okázdem ptaku/ y o gniázdzie iego ácz ie kryie wgęftwie álbo w głębokie skály *RejPs* 75; *GroicPorz C3*; *BibRadz Prov* 26/15; [*Cyganki*] w płachowiłkách chodzą/ áby pod nie ínadniey ręce kryłá/ gdy íe iey co tráfi vkrásć. *BielKron* 262; *RejZwierc* 239; [*listy tajemne*] iedni pod íiodłá kryją/ drudzy w vbrániu álbo w ízáćiech *BielSpr* 49; *BudBib Prov* 19/24, 26/15, *Eccli* 29/13; *KochPs* 84; *KochFr* 85; *KochPieś* 28; *Illatebro* – W kąt kriię. *Calep* [503]b; *KlonWor* 75.

kryć gdzie [w tym: przy czym (1), w czym (1)] (2): Biádá tobie *Ałfyrya*/ íz włobie kryiefz nieśpráwiedliwe [*qui abscondis iniquos penes te*] *BudBib* 4. *Esdr* 2/8; *KochPs* 43.

Przysłowie: nie kryy *Perły* w zięmię/ ktorey íi Pan Bog wżyczył *GroicPorz C3*.

W przén [w tym: co dokąd (5)] (7) : Iákoć chwały nie dáwáć/ gdyś mego/ przewłoki/ Náwrocenia/ pod łálki íwey płáfcz krył ízeroki. *GrabowSet* S4.

Zwroty: »kryć łeb w ziemię« = *udawać, że się nie dostrzega, nie chce zauważyć* (1): ty kryiesz łeb w ziemię/ á nielmieysz podnieść nołá fwego/ áby poczuł co iest szkodliwego. *RejZwierc* 186.

»[przed kim] ogon pod się kryć« = *bać się* (1): Siłáby ich przed tobą ogon pod się kryło. *RejWiz* 51v.

»sidła (a. sieć, a. siatki) kryć« = *zastawiać pułapkę [szyk zmienny]* (3): *RejRozpr* D2; Pyłnym co ná mye thu chcyeli sídlá kryć/ Day łámy w nich być. *LubPs* ee2v; *RejAp* 199.

»w kąt twarz kryć« = *wstydzic się* (1): Ták w Pawie piorá Wronká fie vbráłá/ Y mniema biedna by zakład wygráłá/ Ano poznano zaráz co nieczyie/ Paw się w swym sferzy/ Wroná wkąt twarz kryie. *StrykKron* 279.

2. Chować jakąś rzecz bez wiedzy i zgody jej właściciela; zatrzymywać przy sobie; kraść [co] (3) :

kryć komu (2): Dziecię iedno w szkole będąc/ A tám się z inemi vcząc: Inym żakom księgi kryło/ A ku mácierzy nosiło. [...] Potym kiedy wietłzy vroł/ Vkradł fuknią mátcie przynioł. *BierEz* L4, L4.

W przen (1) : A co w dźióráwych skálách Echo żyie/ Oddáiac końcé słów/ á przodki kryie *GórnTroas* 13.

3. Zasłaniać [co] (1) : krzył S. poście kryją/ áni mu się kłaniáią. *SkarJedn* 233.

4. Usuwać z widoku [co] (23) :

Zwroty: »kryć oblicze (a. obliczność, a. twarz)« = *odwracać się od kogo; abscondere faciem Vulg, PolAnt [szyk zmienny]* (13): długofz tedy będziez krył od nas oblicze swoie iákoby nas wniwecz opuściłfy *RejPs* 67, 39v; *LubPs* M2, Q, T4; *Leop Ier* 33/5; *BudBib Ps* 26/9, 68/17 [18]; Dokąd mię chcez zápómniéc? dokąd świętá swoię Twarz przedemną kryć będziez? *KochPs* 17, 38 [2 r.], 100; *WisznTr* 27.

»kryć oczy (a. oko)« = *odwracać wzrok, wstydzic się [szyk zmienny]* (7): Też dał pan Bog ialny wzrok/ bych my iem potrzali [!] Na każdego bępiecznie/ a oczu nie kryli Ktore gdy będą iaką niecznotą zmazane Wierczą fie więcz przed ludzmi mieczą fie na ściany *RejJóz* Ev; *RejKup* q4v; Ale dziś szpetnie then *Pater patriae*/ Pániey priwacie kwoli oczu krije. *RejZwierc* 222v; *SkarJedn* 13; *SkarŻyw* 333; *GrabowSet* B4.

»jako pies przed słońcem kryć oczy, wzrok svoj(e)« [szyk zmienny] (1:1): A tak ma miła pani nie życz że mi tego Bych iako pies przed słończem nie krył w zroku swego *RejJóz* E2; *RejPos* 166.

»kryć psiną oczy« = *wstydzic się* (2): Straćiwłszy wtyd y wiarę kryesz płiną oczu *RejJóz* G8v; *RejZwierc* 133.

5. Osłaniać [co] (9) :

a. Zasłaniać (6) : *RejFig* Bbv; Nie kriycie członków/ podołków podwińcie/ Nie k ślubu isć/ wtyd precz/ pierśi odwińcie *GórnTroas* 12; *GrabowSet* E2.

kryć czym (3): *RejWiz* 93; żelázná przyłbicą szedziwość kryiemy *ModrzBaz* 110; *KochPs* 51.

W porównaniu (1): Iáko ptak liché dźiatki skrzydły swými krije/ Ták człowiek pod zasłoną łáłki twoiéy žije. *KochPs* 51.

b. Czynić co niewidocznym, stanowić zasłonę (3) : koły Rozplećcie: szyie niechay kryją włófy Rołtarcháné *GórnTroas* 12; *GrabowSet* D3v; cień wesoła wonná łánkę kryie *WitosłLut* A3v.

6. Robić osłonę, dach nad czym, przykrywać (2) :

kryć co (1): [Gołqbek] zbyeráiac po zdzyebłku/ gniazdko z nowu kryie. *RejZwierc* 126v.

a. Pokrywać dach [czym] (1) : A podobno y on gont choציay był sofnowy/ Cochmy im kryć niechcieli dłużyey będyze zdrowy. *RejWiz* 84v.

7. Zawierać [co w czym] (1) : Powietrze/ nie ma tyle Ptafzkow ná łobie: y Neptun/ mniej kryie Ryb/ w łtokách gdzie łam żyie: Niżlim ia/ zá mey chwile Ciebie obráził *GrabowSet* C4.

8. Taić coś, nie zdradzać się z czym, nie dawać znać po sobie, przemilczać, nie rozgłaszać; abscondere, celare, contegere, dissimulare *Mącz* (26) : Dissimulo, Astute celo ne quid nosci possit, Kriyę/ táyę namniey nie dam znać/ ácz co baczę yednák tego nie dam po łobie znać ábych baczył. *Mącz* 394d, 394d, 453c.

kryć co (23): *RejRozpr* D2v; Lepłsy to człowiek ktory thái łfaleńłtwo łwe/ niżli then ktory kryie mądrość łwoię. *Leop Eccli* 20/33, *Eccli* 41/18 [2 r.]; *RejZwierz* 89v; *Mącz* 442b; *ModrzBaz* 29; *SkarŻyw* A3v; Tenze Prziwilei Krola Alexandra kril oponowal mu łie y przal go wmetrice. *Paprup* 13v; *GosłCast* 33. Cf *kryć co komu; co przed kim; Zwrot*.

[*krzyć kogo [= przed kim]*: bosze wszechmogaczy [...] wyelmosny panye ktorego nygd krzycz any sklamacz nyemosze bovyem thobyey wsyczky rzeczy yawne są *ŻywAmand* 270.]

kryć co komu (1): PRzeczżełcie mu [*województwie ruskiemu*] to kryli co mu Bog dárował/ Dość fortunnie czás długi ten kray opátrował. [...] Ale cnotá nie rychłó tu chwalona będyze/ Aż gdy zazdrość przekłęta gdzye w kácie włiędyze. *Paprup* Ffv.

kryć co przed kim (6): nye kryłem przed tobą [*Panie*] łwych nyelpráwyedliwości. *LubPs* H3v, aa5v; *BudBib Is* 29/15; *SkarŻyw* 59; *NiemObr* 143; *SkarKaz* 155a.

Zwrot: »kryć w sercu, wpośrzod serca, pod serce [co]« [*szyk zmienny*] (4:1:1): Spráwiedliwościm twej nie krył w pośrzod łercá mego Prawdem twoyę opowyedał procz łtráchu żadnego *LubPs* L2; Który kogo nienawidzi/ poznác go z warg iego/ á kryie włercu łwoiem zdráde [*in interioribus suis ponet dolum*]. *BibRadz Prov* 26/24; *KochPs* 59; *KochPam* 84; *BielRozm* 4; *SkarKaz* 314b.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (9) : Celó, Táyę/ Zákrzywam/ Kriyę/ Nie dam znać. *Mącz* 46b, 92b, 258b, 279b; *Abscondo* – kriię. *Calep* 8a, 292b, [721]b [2 r.], [1035]b.

Synonimy: **1. chować; 3. zasłaniać; 4. odwracać; 7. zawierać; 8. taić.**

Formacje współrdzenne: *kryć się, nakryć, nakryć się, odkryć, odkryć się, pokryć, pokryć się, przekryć, przykryć, przykryć się, skryć, skryć się, ukryć, ukryć się, zakryć, zakryć się; nakrywać, nakrywać się, odkrywać, odkrywać się, okrywać, okrywać się, pokrywać, pokrywać się, ponakrywać, przykrywać, przykrywać się, ukrywać, ukrywać się, zakrywać, zakrywać się.*

Cf **KRYCIE, KRYJĄCY, KRYTY**